Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 148. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 4-го СЕРПНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ—FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, AUGUST 4, 1955. No. 148. VOL. LXII.

КОНГРЕС ЗАКІНЧИВ ЦЬОГОРІЧНУ СЕСІЮ

КОНГРЕС ПРИЙНЯВ КОМПРОМІСОВИЙ ЗАКОН ПРО БУДОВУ ДОМІВ І ПРОДОВЖИВ ЗАКОН ПРО ОБОРОННУ ПРОДУКЦІЮ; АВТОРИТЕТ ПРЕЗИДЕНТА АЙЗЕНГАВЕРА СКРІПИВСЯ

Вашингтон. — 84-ий Конгрес закінчив свою першу сесію і зійдеться не другу аж в січні 1956 року, якщо не буде конечної потреби, щоб його президент скликав ще в цьому році. Палата Репрезентантів закінчила працю 2-го серпня о год. 11.36 по полудні, а Сенат аж 3-го серпня о годині 12.06 перед полуднем. Перед відходом на відпочинок Конгрес прийняв законопроєкт про будову нових домів. Цей законопроєкт не вдоволяє президента Айзенгавера, але республіканський провідник у Палаті Репрезентантів Джозеф В. Мартин заявив після прийняття компромісового законопроєкту, що президент не буде ставити „вета" проти нього. Згідно з цим законопроєктом мають збудувати в найближчому фінансовому році, що почався 1 липня 1955 — 45,000 мешканевих одиниць. Президент домагався збудувати впродовж найближчих двох фінансових років по 35,000 мешканевих одиниць. Сенат був прийняв законопроєкт про будову по 135,000 мешканевих одиниць впродовж найближчих чотирьох років, а Палата Репрезентантів відкинула урядовий законопроєкт, непогоджуючися взагалі на будову нових мешкань. Перед своїм закінченням Конгрес прийняв також законопроєкт про продовження закону про оборонну продукцію. Згідно з цим законом уряд має змогу контролювати ті оборонні сирівці, яких є недостача в цій країні. Конгрес прийняв ще законопроєкт про видатки в сумі 92,000,000 долярів на законодатні установи. Прийнятий і законопроєкт про призначення 30,000,000 долярів на вакцину для стейтів на щеплення дітей незаможних батьків. В політичних колах вважають, що ця сесія 84-го Конгресу відбувалася в спокою і виявила співпрацю демократичної більшости з урядом. Демократи дуже часто підтримували президента, проти якого виступала республіканська меншість. Республіканці взагалі противляться будові нових домів, хоч президент вніс був законопроєкт в цій справі, і його підтримали демократи. Політичні кола звертають увагу на те, що президентові вдалося зліквідувати праве крило Республіканської Партії, якого члени або пристали до ліберальних республіканців, які підтримують президента, або замовкли і не виступають проти президента. З правого крила республіканських сенаторів залишився тільки єдиний сенатор — Джозеф Р. МекКарті, який і надалі гостро виступає проти політики „співіснування" з комуністичним світом, яку тепер веде уряд президента Айзенгавера. Працював в Палаті Репрезентантів в напрямі співпраці з урядом провідник демократів — спікер палати Сем Рейберн. Він деколи виступав проти уряду Айзенгавера, але в загальному керувався політикою демократичного сенатора Линдона Джансона, який заявив, що демократи мусять вести „відповідальну опозицію" до уряду.

В Ню Йорку найгарячіший день року

Ню Йорк, Н. Й.—День 2-го серпня здобув цій Метрополії два нові рекорди: він був найгарячішим днем в цьому році і найгарячішим 2-им серпня, від коли в цьому місті почали нотувати температуру. Температура 2-го серпня виносила 97.5 ст., але в деяких районах міста вона доходила до 100 ст. Досі найгарячіший 2-ий серпень був у 1917 році, коли термометер показував 95.9 ст., а найгарячіший день в цьому році в Ню Йорку був 22-ий липня, коли температура була на один ступінь нижча від 2-го серпня. З Канади йшло холодне повітря на південь ЗДА, але по дорозі воно огрілося, і Ню Йорк не мав з нього користи. Бюро Погоди передбачає дещо нижчу температуру в найближчих днях і меншу вологість.

Джорджія — за расову сеґреґацію в школах

Атланта, Джорджія. — Стейтова Шкільна Рада наказала всім учителям, які належать до Товариства для Поступу Кольорового Населення, зрезиґнувати з свого становища або до 15 вересня під присягою заявити, що вони виступили з цього товариства. З повищого зарядження виходить, що цей стейт і надалі задумує мати окремі школи для білих і кольорових дітей, хоч Найвищий Суд ЗДА визнав окремі школи для кольорових дітей за незгідні з Конституцією ЗДА. Товариство для Поступу Кольорового Населення вносило численні петиції, щоб в цьому стейті негайно зліквідувати сеґреґацію в школах. Резолюція про звільнення учителів пройшла одноголосно, бо за неї голосували всі вісім членів Стейтової Шкільної Ради. В цій резолюції говориться і про тих учителів, які є членами інших „підривних" організацій, хоч і не пояснюється, які організації підходять під поняття підривних. Більшість учителів негритянського походження є членами згаданого Товариства.

В АМЕРИЦІ

● Уряд Панамської Республіки перебрав від Управи Зони Панамського Каналу адміністрацію уряду здоров'я. Це сталося внаслідок порозуміння між Панамою і ЗДА.

● Вищий Військовий Суд затвердив вирок, згідно з яким капрали Клода Дж. Вечелора засуджено до 20-річної в'язниці за те, що, бувши в комуністичному полоні в Кореї, співпрацював із комуністами. Він може ще апелювати до військового Апеляційного Суду, а після того звернутися з просьбою про помилування до президента Айзенгавера.

● Крайова Рада Безпеки в Шикаґо ствердила, що хоч число смертних випадків на автострадах не зменшилось (в першій половині цього року було 16,530 таких випадків), у відсотковому відношенні безпека підвищилась. При більшому числі авт, на 100,000,000 миль відбутої дороги припадає тільки 5.7 випадка смерти. Минулого року було 7 смертних випадків на те саме число миль дороги.

● Арґентинський єпископ Мануель Тато, якого президент Перон видалив з Арґентини, дістав право азилю в Республіці Колюмбії до часу, поки не зможе повернутися на рідну землю. Єпископа Тата вивезли були літаком до Риму, звідки він прибув на Евхаристійний Конґрес до Бразилії, де тепер відбувається конференція єпископів із держав Латинської Америки.

● Департамент поштового уряду повідомляє, що в перших шістьох місяцях заарештовано 6,631 урядовця за те, що поповнили різного роду злочини, виконуючи працю в поштових станицях і урядах. Це число арештованих на 483 більше в порівнянні з тим самим часом 1954 року.

● Тепер, коли в Північній Америці панує велика спека, в Бразилії температура тримається на рівні, найнижчому впродовж останніх 50 років. В південній Бразилії згинули від холоду 4 особи, і побоюються, щоб не вимерзли кавові кущі.

● Коло Лупін Лодж, Каліфорнія, над табором нудистів, які грали в волей бол, летів літак. Пілоти задивилися на членів Товариства Сонячної Купелі і розбили машину, валечишись на береґ каньйону. Жертв не було.

УКРАЇНЦІ НА 36-му МІЖНАРОДНОМУ ЕВХАРИСТІЙНОМУ КОНҐРЕСІ

Ріо де Жанейро, Бразилія. (О. Г.). — В днях 17-24 липня ц. р. відбувся тут 36-ий Міжнародний Евхаристійний Конґрес. Бразилійська преса пише, що цей Конґрес був найвеличавішим з усіх досі відбутих Конґресів, як під оглядом його загальної програми, так і під оглядом кількости учасників.

Коментарист „Української Радіогодини" з Куритиби в передачі з 25-го липня відмічає, що 36-ий Міжнародний Евхаристійний Конґрес може бути для нас, українців, справді історичним, бо в ньому вперше була належно заступлена Українська Католицька Церква. Головну заслугу за включення нашої і всіх інших Церков східнього обряду до програми евхаристійних урочистостей має кардинал Дон Жайме де Баррос Камара — архиєпископ Ріо де Жанейро, ординарій для католиків східніх обрядів у Бразилії, який був організатором Конґресу. Почин кардинала Дон Жайме де Баррос Камара причинився до звеличання евхаристійних урочистостей. Як справедливо відзначила бразилійська преса, Архиєрейська Служба Божа, відправлена спільно мелхітським і українським духовенством, була найвеличавішою урочистістю Конґресу.

Тут слід відзначити, що попереднього дня Кардинал Дон Жайме де Баррос Камара спеціяльно інформував на площі Конґресу всіх приявних вірних про майбутню Службу Божу в східньому обряді, а зокрема про українців, про красу їхнього співу, про церковний хор з Куритиби і заохочував усіх прибути на Архиєрейську Богослужбу та концерт українських пісень, що його запляновано було заздалегідь.

АРХИЄРЕЙСЬКА СЛУЖБА БОЖА У ВІЗАНТІЙСЬКОМУ ОБРЯДІ

Згідно з конґресовою програмою, Архиєрейська Служба Божа у візантійському обряді була відправлена у п'ятницю, 22-го липня, о год. 10 рано. Целебрували її: Антіохійський Патріярх Максим IV-ий, Екзарх українців-католиків Східньої Канади Кир Ізидор Борецький та інші митрополити і єпископи східніх обрядів. Концелебрантами з українського духовенства були: о. Йосафат Роґа — протоігумен Бразилійської Провінції оо. Василіян, о. Петро Бусько — парох з Дорізону (Парана), о. Лев Адам'як — парох з Янґстави (Північна Америка) і о. Тарсикій Іванишин ЧСВВ — парох з Монтевідео (Уруґвай). Їх доповнювали представники мелхітської Церкви. Діяконували два українські священики (о. Северій Прийма і о. Єфрем Кривий ЧСВВ) та два мелхітські. Співали: мішаний український хор з Куритиби під управою прелата о. Климентія Прийми в числі 40 осіб та чоловічий мелхітський хор з Ріо де Жанейро в складі 16 осіб.

Для орієнтації учасників Конґресу Генеральний Вікаріят Українців-Католиків видав окрему інформацію в португальській мові про св. Літурґію Івана Златоустого з зазначенням місць, зарезервованих для українців і мелхітів. Ця інформація виявилася надзвичайно корисною для відрізнення обох обрядів, і нею послуговувалися всі радієві та голосникові інформатори.

Архиєрейську Службу Божу вислухало понад сто тисяч осіб. Панував загальний настрій подиву краси і величавости східнього обряду. Теплі признання і щирі похвали дістав зокрема наш хор, а один зі столичних часописів відмітив, що український хор з Куритиби надав особливого блеску Архиєрейській Візантійській Службі Божій.

ХРЕСНА ДОРОГА

Дня 22-го липня о год. 7-ій вечора відбулася на конґресовій площі Хресна Дорога в намірені переслідуваних Церков поза залізною заслоною. Заступлені були по черзі такі нації: Албанія, Східня Німеччина, Балтійські краї (Литва, Латвія й Естонія), Болгарія, Хорватія, Китай, Корея, Мадярщина, Польща, Росія, Румунія, Чехословаччина, Україна і Вєтнам — разом 14 націй. Ре-

(Закінчення на стор. 3-ій)

Українці в нюйоркській параді

Ню Йорк. — З нагоди знесення наземного поїзду („елевейтед") на Третій евеню, який служив для 45 національних груп 77 років у Ню Йорку і що його тепер розбирають, перетворюючи Третю Евеню в одну з найкращих вулиць Ню Йорку із спеціяльним освітленням, — українська група вітала президента „Мангеттен Боро" п. Джака Голина в дні 1-го серпня 1955 р. на 6-ій вулиці та на Третій Евеню в Ню Йорку. Ще перед 12-ою годиною почали збиратися українці на розі 6-ої вулиці із своїми прапорами — американським, що його держав п. Бучко, національним, що його держав п. Масний та прапором 11-го Відд. ООЧСУ в Ню Йорку, що його держав д-р Ол. Соколишин. Атракцією української делеґації був маленький козачок Славко Різник, який притягав увагу кореспондентів та репортерів. Крім організаторів вітання адв. Стека від Об'єднаних Організацій м. Ню Йорку — Філії УКК, брали участь в церемонії Орест Засійбіда, мґр. Винник, дир. Куманицький, д-р Вереш, дир. Авраменко, нотарі Луцький-Редчук, Цюпа, Сурмач й ін. Президент дільниці Мангеттен приїхав із своїм почотом в супроводі кореспондентів та відпоручників національних груп, серед яких від українців їхав стародавнім автом як і всі, ще десь із 1880 р., адв. Волинець, член УККА. П. Голин, зупиняючися біля української групи, через гучномовець передав привіт від майора міста Ваґнера, що не міг особисто прибути, та вказав на великі заслуги українців у розбудові міста Ню Йорку та американського життя взагалі. Йому подякував адв. Стек та о. О. Засійбіда. Пізніше вітала його більше зорганізована польська група. Всі 45 національностей в народних одягах з прапорами вітали той похід в Ню Йорку, розпочинаючи від Сити Гол, Чайна Тавн аж до 98-ої вулиці.

● Суд повіту Нессав, Л. А., засудив до триденного ув'язнення Волтера Вейґнера і Вінсента Потта, які кидали камінням і зеленими яблуками на авта, що їхали автострадою.

Червоний Китай погоджується звільнити теж і цивільних американців

Женева. — Під час переговорів, що відбуваються між представником ЗДА амбасадором Ю. Алексісом Джансоном і представником червоного Китаю амбасадором Ванг Пін-наном, заявив останній, що червоно-китайський уряд погоджується в принципі звільнити всіх тих американських громадян, які мають бажання вернутися до ЗДА. Амбасадор Джансон передав в другому дні конференції листу 40 американських цивільних осіб, які за інформаціями державного департаменту перебували в Китаю в моменті захоплення влади комуністами і які повинні б там перебувати і сьогодні. Багатьом з них комуністична влада не дала дозволу на виїзд. На листі американців, що перебувають у Китаю, зробленій комуністами, більше прізвищ, як на листі переданій Джансоном, бо комуністи вписали на цю листу і тих американських громадян, які не хочуть вертатися до ЗДА і воліють залишитися в Китаю. В виміну за американців червоний Китай вимагає репатріяції китайських студентів, які перебувають у ЗДА, і ставить вимогу, щоб представники якоїсь третьої посторонньої країни, а не самі американці, стверджували, чи вони хочуть вертатися до Китаю чи ні. Після обміну списками представники ЗДА і червоного Китаю припинили свої наради до четверга, щоб Джансон мав можливість одержати відповідь з Вашинґтону на пропозицію Пейпінґу. Обидві сторони погодилися теж, щоб конференція була секретною і щоб про її висліди подати аж по її закінченні.

Сені починає боротьбу проти убогости населення в Італії

Рим. — Новий італійський прем'єр Антоніо Сені повідомив про свій десятирічний плян зліквідування вбогости італійського населення, що є наслідком хронічного безробіття. Постійне безробіття спряло зростанню комунізму в Італії, яка є ключовим членом Північно-Атлантійського Союзу. Прем'єр Сені заявив, що його уряд плянує повести акцію в такому напрямі: 1. Відкрити двері закордонним інвестиціям, головно із ЗДА та з інших держав. 2. Змагати до того, щоб якнайшвидше здійснити земельну реформу, яку він почав був вводити в життя, коли п'ять років тому був міністром рільництва. 3. Діяти в тому напрямі, щоб збільшити запаси бензини в Італії. — Сені сказав, що його уряд випрацював десятирічний плян для збільшення числа затруднених та піднесення національного прибутку. Для цієї цілі мають бути вжиті італійські та чужі капітали і працювати приватні і державні підприємства у взаємному шляхетному змаганні до піднесення добробуту в країні.

Проф. Борис Мартос перевибраний на президента Наукової Ради Мюнхенського Інституту

Ню Йорк. — З Американського Комітету визволення від большевизму повідомляють, що минулої неділі, 31-го липня, закінчилась у Мюнхені, Німеччина, сесія Загального Зібрання Інституту для студій історії і культури ССCР, у висліді якої рішено збільшити Наукову Раду Інституту з сімох до одинадцяти членів та обрано членів Ради, перевибравши на її голову знову проф. Бориса Мартоса. Збільшення членів Ради забезпечує відповідну репрезентацію в Інституті кавказьких і мусулманських національностей Совєтського Союзу, що досі не були заступлені. Крім проф. Бориса Мартоса, як голови, до Ради були обрані або переобрані: проф. Борис А. Яковлєв, як директор Ради, із рівночасним признанням йому однорічної відпустки. В тому часі його заступатиме Владімір Мерцалов. Іван Бакало був перевибраний на заступника директора і проф. Михайло Міллер на секретаря. До Ради, крім названих, увійшли: Алексіс Зорґенфрай (перший віце-президент), Мірза Бала (другий віце-президент), Станислав Станкевіч (секретар), Ніколай НовакДеккар, Йоахим Вакуленко, Іван Джапарідзе, Саркіс Тороссіян, Ґаріп Султан, Аяк Наміток, А. Бердімурат. Статут Інституту змінено м. ін. в той спосіб, що президена Ради не можна вибирати на довше, як на дві каденції, які тривають по одному рокові. Між учасниками зібрання були м. ін.: проф. Кох, голова німецького Східньо-Европейського Інституту, який виголосив головну доповідь, проф. Ришард Варга, відомий польський публіцист та цілий ряд професорів з американських і німецьких університетів. Доповідачами крім проф. Коха, були: д-р М. Ковалевський, проф. А. Адамовіч, проф. В. Суконніцкий і д-р Р. Редліх.

● На Атомовому Індустріяльному Форумі в Ню Йорку ствердженo, що тепер у світі є 42 атомові реактори: 29 — в ЗДА, 5 — в Англії, по два в Канаді і Франції та по одному — в СССР і Швеції. Ще один реактор будується в Швайцарії.

ОДИНАДЦЯТЬ АМЕРИКАНСЬКИХ ЛЕТУНІВ В КОМУНІСТИЧНОМУ ПОЛОНІ

На фото: звільнені востаннє рішенням червоного китайського уряду американські летуни під час свого перебування в одному із таборів для полонених.

ЧЕРВОНИЙ КИТАЙ МУСИТЬ ВІДМОВИТИСЯ ВІД СТОСУВАННЯ СИЛИ — ЗАЯВЛЯЄ ДОЛЛЕС

Вашинґтон. — Державний секретар ЗДА Джан Фостер Доллес, відбуваючи свою щотижневу пресову конференцію, торкнувся теж і актуальної тепер справи взаємин між ЗДА і червоним Китаєм. Він заявив, що З'єдинені Держави можуть думати про таку чи іншу співпрацю з червоним Китаєм тільки тоді, коли китайські комуністи відмовляться від стосування сили в осяганні своїх національних цілей в Азії. З'єдинені Держави — казав Доллес — не зацікавлені в самому тільки перемир'ї на тому чи іншому неспокійному терені, але вимагатимуть від червоного Китаю окремої й основної політичної декларації, в якій Китай зрезиґнує з аґресивних нападів і дій не тільки в справі Формози, але теж і Кореї та південно-східньої Азії. Якщо червоний Китай схоче застосувати силу, щоб добитися своїх цілей, то це неминуче приведе до війни, меж якої і розмірів заздалегідь не можна навіть приблизно визначити. Але передумовою до прийняття такої декларації З'єдиненими Державами мусить бути попереднє полагодження таких справ, як звільнення всіх ув'язнених і затримуваних на китайській комуністичній території американських громадян. Негайної розв'язки справи Формози Доллес не передбачує і вважає, що червоний Китай мусить погодитися із теперішнім фактичним станом, бо під сучасну пору ще забагато перешкод для мирної розв'язки справи Формози. Державний секретар зупинився теж коротко над останньою промовою китайського комуністичного прем'єра і міністра закордонних справ Чу Ен-лая, який висловився за колективним мировим договором між усіма країнами азійсько-тихоокеанської области, із З'єдиненими Державами Америки включно, і заявив, що червоний Китай готовий переговорювати з відповідальними чинниками в справі „мирного визволення" Формози. Пригадуючи свою заяву з квітня ц. р. про те, що З'єдинені Держави не будуть розмовляти з червоним Китаєм під загрозою пістолі, прикладеної до голови, заявив Доллес, що комуністи, як виглядає, спустили руку з пістолею вдолину, але вони мусять взагалі відкинути цю пістолю в намаганні впливати на розв'язку тих чи інших міжнародних проблем. Тон заввак Доллеса супроти червоного Китаю був цим разом досить примирливий і державний секретар вистерігався надто гострих слів і рішучих стверджень. Звільнення 11 засуджених китайським комуністичним судом летунів назвав Доллес першим кроком до створення доброї атмосфери між обидвома сторонами. Але водночас заявив він, що ЗДА вимагатимуть негайного звільнення 40 цивільних американців і вияснення, що сталося з ок. 500 вояками американських збройних сил, які пропали „без сліду" під час корейської війни і багато з яких можуть перебувати в китайському комуністичному полоні.

Англія боїться ізраїльського та єгипетського націоналізму

Лондон. — Англійський уряд занепокоєний зростом націоналізму в Єгипті, Ізраїлі та інших арабських державах, що може привести до такої ситуації, коли важко буде втримати мир на Середньому Сході. Ситуацію загострює положення в Альжирі і Мароккo, де Франція має великий клопіт з арабським націоналізмом. Недавні вибори в Ізраїлі показали великий зріст націоналістичних партій, провідники яких зможуть захотіти розв'язувати територіяльні проблеми з Єгиптом при допомізі „динамічної" політики. Ізраїльський політик Менахем Бейґін заявив, що його ціль — „Ерец Ізраїль", під чим араби розуміють ізраїльську державу, що мала б обіймати не тільки всю Палестину, але й Трансйорданію. Ізраїль постійно скріплює свої збройні сили, і недавно замовив нові бомбовики у Франції, які перевищують силою і швидкістю літаки арабських держав.

Тіто за відновлення зв'язків із комуністичною партією СССР

Беоґрад, Юґославія. — Президент Тіто заявив в дискусії із представниками Шервуд Едді семінарії із ЗДА, що він готовий відновити перервані зв'язки з комуністичною партією СССР, але він одночасно твердив, що Юґославія ніколи не вернеться до того становища, в якому вона була до 1948 року, — перед зірванням зв'язків із Комінформом. Юґославський президент казав, що приязні відносини до СССР зовсім не означають того, що його країна мала б зліквідувати приязні відносини до ЗДА. Тіто гадає, що вже немає небезпеки війни збоку СССР, бо, на його думку, совєтські провідники змінили свою думку про своїх сателітів і дозволяють їм на більшу волю. Країни Східньої Европи, казав Тіто, находяться в позиції, що можуть закінчити совєтське панування СССР над ними. (Шервуд Едді семінарія — це група протестантських священиків і учителів із ЗДА, які щороку відвідують Юґославію).

В СВІТІ

● Китайські націоналісти, що перебувають на Формозі, вважають рішення китайських комуністів звільнити 11 засуджених американських летунів, маневром, який мав би спонукати З'єдинені Держави Америки погодитися на обговорення потрібних комуністам проблем під час переговорів, що відбуваються між представником ЗДА Джансоном і представником червоного Китаю Ванґ Пінґнаном.

● В Брюселі почався третій Міжнародний Конґрес Біохемії, в якому бере участь понад 200 учених з ЗДА, Совєтського Союзу, червоного Китаю та інших країн світу.

● В Сайґоні (В'єтнам) зірвано бомбами в чотирьох місцях рейки залізничого шляху, що проходить через місто і сполучує головний залізничий двірець з пристанню.

● Білі робітники північнородезійських копалень міді (Південна Африка) висловили свою згоду на віддання чорним робітникам 22 родів праці, що їх досі виконували тільки европейці.

● Некомуністична спілка нафтових робітників почала генеральний страйк проти Королівської Данської Компанії Шелла. Робітники домагаються підвишки платні, ґарантії праці та інших узгіднень.

● Летунські, сухопутні і морські збройні сили НАТО почали великі оборонні маневри в північних областях Греції і в сумежних морських районах.

● Секретар комуністичної партії Совєтського Союзу Нікіта Хрущов заявив, що Совєтський Союз вітає ініціятиву ЗДА в справі випродукування штучного земного сателіта і радо допомагатиме,... якщо це є в інтересі людськости здійснення цього проєкту.

● Нікіта Хрущов зволив висловити співчуття ізраїльському послові з приводу зістрілення болгарськими комуністами ізраїльського літака смерти 58 осіб.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES.	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six Months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

„ПОЛІТИЧНЕ ВІДПРУЖЕННЯ"

„Політичне відпруження" — це тепер гасло дня. Причини, розвиток і тенденції цього „відпруження" такі характеристичні й багатомовні, що їм направду варто віддати окрему увагу.

Між Заходом і Сходом, або, точніше, між західніми демократіями з Америкою на чолі та між совєтською диктатурою було вже одне „відпруження". Це було під час війни проти гітлерівсько-фашистської „осі". Це відпруження врятувало червону Москву від заглади. Воно дало їй воєнного матеріялу вартости астрономічної суми долярів, воно дослівно поставило Кремль на ноги, з яких він уже якби був звалений. В додатку, це „відпруження" використав Кремль на те, щоб просякнути своєю підривною і шпигунською сіткою всі ділянки життя поодиноких країн, зокрема Америки, включно з високими урядами, він використав це „відпруження" для єдиної в історії колекти шпигунського матеріялу, включно з викраденням таємниці атомової бомби.

Так виглядало тодішнє „відпруження". Опісля виникло напруження. Прийшли щораз нахабніші совєтські вимоги „вільної руки" майже в усіх політичних справах, прийшла повна анексія Мадярщини, Чехословаччини та інших країн, прийшли постійні совєтські „вета" в Об'єднаних Націях, прийшла бльокада Берліну та шалена пропаґанда проти західніх „імперіялістів" і „підпалювачів війни", а рівночасно з червоною аґресією на Корею та Індо-Китай прийшли совєтські знехтування всіх договорень і зобов'язань, залунали постріли в безборонні літаки та почалася людоловля і шантажі. І так можна списувати волову шкіру наслідками воєнного совєтсько-західнього „відпруження".

Остаточно Заходові, зокрема Америці, було того досить — і почалась реакція: „повітряний міст" до Берліну, „поліційна акція" в Кореї, приспішене озброєння та наладнання оборонних альянсів, аж, вкінці — „крапка над і" — рішення про озброєння Західньої Німеччини і включення її в західню оборонну систему.

Розвиток подій почав прибирати, правдоподібно, непередбачені Москвою напрям і розміри. Рівночасно в самій совєтській імперії, після смерти Сталіна, необхідна в комуністичній системі диктатура ще не цілком устабілізувалася, загострились господарські та інші внутрішні труднощі, коротко — настала потреба нового „відпруження", нової передишки. І Москва, знаючи психологію Заходу, підсунула гасло „політичного відпруження", а Захід, з Америкою включно, не знаючи совєтської психопатії, зловився на цей дешевенький гачок і, часом здається, думає, що це він ловить, а не його зловлено.

Розвиток теперішнього „відпруження" був би найбільш інтересним видовищем, якби не було в ньому стільки загрози і зародків траґізму. Совєтські душогуби спромоглись на гримасу, а західні державні мужі і дипломати вже малощо янгольських крил, замість ножа, не добачали в них за спиною. Останнім прикладом цього видовища може послужити справа звільнених з комуно-китайського ясиру американських летунів. Півтора року судили їх червоні людолови без будь-яких оправданих чи хоч би тільки формальних причин. Півтора року ці летуни, проти всіх міжнародніх законів і звичаїв, перебули в червоній в'язниці. А тепер їх звільнили, і нагло світ заговорив про „гуманітарну акцію". Майже зникли безправ'я, тортури і злочини, дивним-дивом забулась навіть злочинно пролита болгарськими комуністами кров шести десятків невинних пасажирів західнього транспортового літака, забулась історія захоплення Китаю червоною клікою при московській допомозі, і ця підкорена комуністичній диктатурі країна стала нагло вже навіть для американського дипломата „народньою республікою", диктатори якої довершують „гуманітарних діл".

За цим офіціяльним становищем іде публічна опінія. Всі пишуть і говорять про ніщо інше, як тільки про „добрі вигляди на відпруження", про „добру волю", „щирість" і навіть „сердечність" диктаторів-катів. Коротко — „відпруження" в повному розпалі. Москва мусить сама дивуватись, яким дешевим коштом, бо облудним словом та східною усмішкою, вона започаткувала роззброєння Заходу, і то в найвразливішій, бо моральній ділянці. На щастя, серед цієї загрозливої в своїх перспективах метушні „відпруження" не бракує і здорових голосів перестороги, які спільно можуть привернути світові свідомість дійсности.

ТЕРПЕЛИВІСТЬ

В усіх заявах і промовах керівних західніх державних мужів говориться тепер в усіх відмінках про потребу терпеливости. Донедавна англійська преса одверто закидала державному секретареві Доллесові брак терпеливости, як найбільшу хибу. Якщо англо-американські взаємини, в яких іноді чути було скреґітливі тони, поправились, то це сталося нібито завдяки тому, що американці перейняли від англійців у підході до закордонних проблем принцип терпеливости. Остання промова до нації президента Айзенгавера про значення і вислід Женевської конференції та остання пресова конференція Дж. Ф. Доллеса мали, наче гаслове мотто: терпеливість. Треба, мовляв, великої терпеливости, щоб осягнути успіхи в боротьбі за мир. Перекладаючи цю дипломатичну фразеологію на щоденну мову, треба розуміти її так, що з часом як російські, так і китайські комуністи поступляться з своїх непримирних позицій, зречуться несприйнятливих пропозицій і „дозріють" до стану, коли можна буде робити з ними такі компроміси, які не будуть уґодівською капітуляцією. Як на клясичний приклад терпеливости в дипломатії, вказується на переговори про перемир'я в Кореї: вони розпочались в славному (чи радше ославленому) від того часу Панмунджомі 10 липня 1951 року і тривали до 27 липня 1953 року, отже понад два роки, поки остаточно таки підписано договір, який зобов'язує і тепер.

Панмунджомський договір є, мабуть, найбільш характеристичний для політики, що її під гаслом миру веде Захід з Америкою і Англією у проводі. Корею залишено поділеною, з китайськими комуністами, що перетворили північну частину краю в колонію червоного Китаю, і Невтральною Комісією ОН, яка, під натиском своїх польських і чеських членів, дивиться крізь пальці, як на північ від 38-ої паралелі комуністи щораз скріплюються для можливої другої воєнної атаки. Самі корейці погодились на це перемир'я тільки під натиском Об'єднаних Націй і Америки, поставлені перед небезпеку — опинитись самим віч-на-віч з величезною комуністичною перевагою. За свою згоду на це перемир'я вони дістали пакт неаґресії з Америкою, себто ґарантію, що, на випадок другого наступу комуністів, матимуть запевнену американську допомогу. По нинішній день іде спір, чи це перемир'я було військовою і морально-політичною виграю чи програю. Американські офіційні чинники мали на всі ті сумніви ясну коротку відповідь: припинено кровопролиття і куплено мир у тій країні без запродання будь-яких принципів чесности.

Цього самого принципу вхопились французи на минулорічній Женевській конференції, де 21 липня 1954 року підписано замирення в Індо-Китаї. Компроміс був болючий, бо віддавав половину В'єтнаму комуністам, але ж упродовж семирічної громадянської війни комуністи показали дійсно свою силу, незалежно від військово-технічної допомоги збоку китайського комуністичного уряду. Головним посередником між французами й китайськими комуністами, які фактично диктували своїм в'єтнамським сателітам, був нинішній англійський прем'єр Іден, найбільший нині у світі речник „терпеливої дипломатії". У підході до німецької проблеми як він, так Доллес виявляють більшу твердість: бо Німеччина геополітично — це не Корея і не В'єтнам. Але й на тему Німеччини ми дізнались 26-го липня від державного секретаря Доллеса: об'єднання Німеччини „чути в повітрі", воно не прийде завтра, але прийде напевне. Отже, треба бути терпеливим... І не тільки Іден, але й старий Аденауер поручають ту саму рецепту, дармащо й совєтська дипломатія свідомо грає на часі, сподіваючись, що такі терпеливі старі грачі, як Аденауер, переведуться і прийдуть молодші, нетерпеливіші, з якими буде легше переговорювати й торгуватись.

Теорія терпеливости нинішньої західньої дипломатії досить нескладна: комуністична доктрина, мовляв, не зміниться, але господарські й політичні відносини всередині комуністичних країн примусять їх керівників відмовитись від аґресивности та непримирности і піти на таке „співіснування", яке можливе між культурними країнами; хай навіть комуністичний світ піде на замирення з думкою використати „передишку" для скріплення себе, щоб потім вернутись до імперіялістично-аґресивної політики, треба взяти на себе цей риск, якщо продовжується період миру; не можна твердити напевно, що „мусить бути війна між Сходом і Заходом — скорше чи пізніше", — бо в міжчасі, коли період миру буде продовжуватись, таки можуть зайти якісь такі зміни, які присилують російсько-комуністичний імперіялізм до повного відвороту. Цих змін не можна вже тепер передбачити, але неможливо їх виключити, бо інакше треба було б виключити з всесвітньої історії такі чинники, як еволюція подій, народження нових течій та елемент несподіванки, які є чинниками реальними, а не уявними. До того ж російські й китайські комуністи не тільки хитрі та вперті, але й примітивні. Їхня політика і їхня тактика шиті грубими нитками. Вони провокують, але ці провокації — теж засіб їхньої тактики, так само, як усмішки, приліплені до їхніх широких облич. Річ власне у тому, щоб не дати себе ані спровокувати образам та визивам, ані приспати улесливим фразам про миролюбність. І власне для цього — кажуть дипломати — треба безконечної терпеливости.

Ця сучасна західня офіційна тактика терпеливости, як найкращий і найдоцільніший засіб для закріплювання миру, не знаходить зрозуміння і апробати у світі уярмлених. Ті, що їм дуже зле, хотіли б поліпшити свою долю якнайшвидше. „Мати час" можуть тільки дуже сильні. „Мати час" — це підхід чисто розумовий. Трудно вимагати терпеливости у народів, що переживають ґеґенну мартирологію, так само, як трудно вимагати виключно розумових критерій у людей, свідомих трагічної долі свого народу. І тому в сучасному світі стільки нетерпеливости. Тому голосом подратованої нетерпеливости говорить і старий Синґман Рі, й південно-в'єтнамський Нґо Дінг Дієм, і нетерпеливі німецькі маси, що їх настрої використовує німецька соціял-демократія для своєї демагогії. Нетерпеливими є всі втікачі з-поза залізної заслони і всі патріоти уярмлених народів, які не вірять в покращання долі під комуністичним режимом, чи він „зміниться" чи „не зміниться". Не зовсім вірно, що нетерпеливі хочуть війни, а терпеливі миру і що одних від одних ділять власне підхід до проблеми війни-миру. Ні, хто пережив дві останні світові війни і бачив їх наслідки головно на воєнному терені Сходу Европи, той не тужить за війною. Нетерпеливість — це настрій, витворений горем. Нетерпеливі мають менше того, чим рискують, тому вони більше наставлені на риск, або, як сказав Доллес, на „гаразд". Але треба розуміти і не треба осуджувати політики, яка не хоче „гараздів" і тому наставлена на перевірювання до найостаннішої можливости, з найбільшою терпеливістю всіх шансів, які є, або нібито є, щоб зберегти мир. Нетерпеливі не погоджуються з такою політикою, але мусять розуміти її і шанувати.

ТІТО ВИКИДАЄ „ТІТОЇСТІВ"

„Австрія не є ніяким пристановищем для небажаних осіб", — заявив недавно австрійський міністер внутрішніх справ Оскар Гельмер. Ці слова були спрямовані на адресу сусідньої держави, Юґославії, бо австрійська прикордонна сторожа, а за нею і центральний уряд у Відні ствердили з неабияким острахом, що населення наддунайської республіки збільшується коштом нових „дінистів". Справді бо, з кінцем червня на австрійсько-юґославському кордоні почали діятися дивовижні речі. Політичні втікачі з Угорщини, Румунії та Болгарії — не наражаючися на смерть від розривних мін — почали поодиноко та гуртами переходити на австрійську сторону і просити у найближчій станиці жандармерії признати їм право азилю. Політичні втікачі не є для Австрії ніякою новиною, але досі були це юґослави, яким не подобається тітовський соціялізм або які з інших причин покидали свою батьківщину. Тепер ситуація змінилася настільки, що в половині липня перейшло кордон 98 мадярів та 35 румунів, що, як політичні втікачі, просили права азилю.

Те, що ці втікачі розказують, виглядає дивовижно, але правдоподібно. Більшість їх походить з табору Ґерово, де пробуває 1200 утікачів з держав „народніх демократій". Ці втікачі, прибувши до Юґославії, твердили, що вони не могли погодитися з комунізмом кремлівського видання, натомість припав їм до вподоби тітоїзм, як форма „поступового соціялізму". Але це мало що допомогло, бо їх кинули до таборів, де деякі з них просиділи вже по кілька років.

Втікачі, які опинилися в Австрії, розказують, що від місяця травня ц. р. клімат в царстві „поступового соціялізму" ґрунтовно змінився. Поминувши те, що Тіто підтягнув значно вгору кіш з хлібом та різними іншими продуктами буденного вжитку — дисципліна в таборах втікачів полегшала, а що найважніше, сказано їм, що вони зможуть незабаром виемігрувати. З кінцем червня заладовано втікачів на тягарові авта, і їм вже ввижалася Америка, Канада чи якась інша Австралія. Тим часом авта взяли курс на австрійський кордон. В дорозі довідалися втікачі, що вони мають працювати в сільському господарстві в прикордонній юґославській смузі. Про те, що сталося далі з прихильниками „поступового соціялізму", є дві версії. Одні сповіщають, що юґославська охорона зажадала від них, щоб вони „тікали" до Австрії, і на знак, що справа серйозна, мов у землю провалилась. Інші — коли вони опинилися в прикордонній смузі — довідалися, що для них нема ніякої праці, і що мають шукати для себе кватир. І вони знайшли кватири, але — на австрійській стороні.

У Відні урядові кола не сумніваються в тому, що Юґославія в цей своєрідний спосіб позбувається невигідних для себе, дійсних чи уявних тітоїстів, що в кінці заявив міністер Гельмер. Для Австрії витворилася досить неприємна ситуація, бо, з одної сторони, як демократична та суверенна держава, вона хоче признати право азилю кожному політичному втікачеві, а з другої сторони, не може вона погодитися з тим, щоб під охороною ночі та мряки Юґославія перепачковувала людей з непевним минулим. Якщо Юґославія хоче позбутися небажаних утікачів — заявляє Відень — то повинна їх правильною дорогою скерувати до країни, яка погодилася б їх прийняти і до якої ці втікачі бажали б виемігрувати. Австрійська преса висловлює думку, що цими людьми повинні зайнятися міжнародні чинники, напр., організація Об'єднаних Націй. А покищо сидять вони... в австрійських таборах.

Нестор

Богдан Галайчук

АРҐЕНТИНСЬКІ ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ

Від часу здавлення революції арґентинської фльоти, през. Перон виголосив дві промови, які знаменують доволі гострий закрут у тутешньому режимі. Спершу він запропонував опозиційним партіям співпрацю, підкреслюючи, що, з огляду на їхню льояльну поставу в дні революції, вважає їх відтепер не ворогами, лише противниками. Коли партії дали відповідь — до речі дуже холодну на цей заклик — він заявив — у промові до послів та сенаторів-пероністів, — що далі вважає себе не за лідера партії, а виключно за голову держави; що перонівська партія відтепер діятиме окремо від уряду, нарівні з іншими партіями. Таким чином на арґентинську політичну арену знову виступають опозиційні партії, які в останніх роках вели доволі скромне животіння, виринаючи з присмерку хіба у передвиборчих кампаніях.

Хто вони такі?

Коли залишимо на боці політичні групи, що ґравітують до перонізму, як Визвольний Національний Альянс та Соціялістична Партія Національної Революції, матимемо перед собою вахляр, створений з чотирьох незалежних від уряду, опозиційних партій: радикальної, демократичної, соціялістичної та комуністичної. З них єдина радикальна має ширші партійні кадри та впливи — єдина зуміла провести в останніх виборах своїх 12-ох послів до парляменту. Ці чотири партії можна поділити на дві категорії: з одного боку демократи і радикали, які від останньої декади минулого сторіччя аж до 1943 року змагалися за президентський уряд — з другого боку соціялісти і комуністи, які ніколи не мали більшого впливу і настільки сміливих амбіцій.

Демократи, які з'явилися на арґентинській історичній арені перші, звалися давніше консерватистами, і ця назва більше відома та живіше характеризує обличчя партії.

В останній чверті минулого сторіччя, коли Арґентина вийшла з довгого (питомого майже всім латино-американським республікам) періоду громадських воєн та стабілізувала державну єдність, арґентинська партійна система була доволі плинка, політичні групи ділилися, деякі фракції завмирали, деякі фузіонувались. Про ці зміни рішав різний підхід до внутрішньо-політичних питань, зокрема до конфлікту між провінцією Буенос Айрес та рештою краю.

Ця плинкість була зрозуміла, коли взяти під увагу, що всі політичні провідники походили з одної верстви і між ними не було основних світоглядових розходжень. Це були великі землевласники (поеспанськи естансієрос), які від визвольної війни змагалися за першенство зі столичним патриціятом. Коли арґентинське м'ясо і пшениця здобули позицію на світовому ринку і країна вступила на шлях буйного економічного розвитку, колишня верства напівфеодальних аґраріїв перетворилася поступово у верству капіталістів, не затративши при тому свого аристократичного, замкненого характеру. Розбагатілому синові емігранта легше було одружитися із збіднілою европейською графівною, ніж продертися крізь подружні зв'язки до тієї касти. Так само не міг він мріяти про блискучу кар'єру, бо „шляхетно уроджені" зберігали пильно монополь і вищі пости в державній адміністрації, у збройних силах — навіть на університетські катедри. З неї рекрутувався також вищий персонал англійських акційних спілок, що охопили майже весь великий промисл (у тому часі існував лише м'ясарський), залізниці, пристані та банки. Вона бажала якнайінтенсивнішої господарської розбудови країни, що в тих часах не було можливе без закордонних, зокрема англійських інвестицій. Тісна спільність економічних інтересів пов'язала багаті дільниці далекої південної столиці з лондонською Ситі.

Люди з арґентинської правлячої верстви визначаються культурою. Вони здебільша студіювали у Франції, і проводили більшу чи меншу частину життя в Парижі та на Рів'єрі. На французьку культуру дивилися як на завершений ідеал, а за останнє слово політичної культури вважали — панівний у тогочасній Франції — лібералізм. (Щойно в останніх десятиріччях еспанська орієнтація бере верх серед арґентинських інтелектуалістів над французькою).

В таких умовинах міжпартійна боротьба набирала подекуди забарвлення родинних непорозумінь. Політичні групи і фракції зливалися поступово в одно русло — консервативної партії. Арґентинська історія тісно зв'язана з історією арґентинського консерватизму, який тримав у своїх руках уряд до 1916 року.

Та у висліді господарського розвитку країни росла і міцніла середня верства, яка не задовольнялася скромною ролею в олігархічній системі консерватистів. Року 1891 вона оформилася у радикальну партію.

Консерватисти боронили свою панівну позицію виборчими надуживаннями, а тому радикали, не мавши змоги дійти до влади леґальними засобами, двічі (в 1893 та 1905 році) підняли революцію. Хоч обидва зриви покінчилися невдачею, радикальні впливи зростали, а враз з ними зростало і напруження. Щоб кінець-кінцем привернути країні внутрішній мир, президент Сеанс Пеня, дармащо консерватист, перевів 1912 р. основну зміну виборчої ординації, унеможливлюючи на майбутнє надужиття. На її основі відбулися в 1916 році перші в арґентинській історії „чисті" вибори. Радикали здобули більшість і зберігали її, аж поки вибори залишалися вільні від фальшувань.

Арґентина вступила на новий шлях. Скінчилися революції, запанував мир. Широкі кола громадян, маючи змогу впливати на склад законодатних палат, почали живо цікавитися публічними справами. Втративши монопольне становище, змушені рахуватися з виборцями, консерватисти перебудувалися з родинної кліки у справжню політичну партію.

Радикальний лідер Іполіто Іріґожен, вибраний двічі президентом, залишився вірний засаді чистої демократії та чесної політичної гри — але цього не вистачило, щоб вивести країну на чисті води. Виявилося, що радикали куди більше підходять до опозиції, ніж до державної керми. Не вдалось їм зберегти єдности: більша частина заможнішої інтеліґенції відірвалася і створила нову партію, готову до співпраці з консерватистами; зрештою широкі маси залишилися по боці Іріґожена. Не зуміли радикали розв'язати соціяльного питання; у робітничих заворушеннях 1910 р. згинуло понад тисячу людей. Коли ж Іріґожен постарівся, витворилася порожнеча; безпосередні співробітники президента створили кліку, яка ізолювала його від контакту з публічною опінією і з дійсністю, що ставала уираз нестерпнішою.

Коли консерватисти прийшли до висновку, що радикали вже досить здискредитовані, вони зробили в 1930 році переворот, під кермою ген. Урібуру; вернулися до влади і втримали її до нового перевороту — 1943 року. Радикальне інтермеццо 1916-1930 років потрактували вони не як лекцію, яку варто взяти під увагу, а як певний і остаточний доказ нездатности їхнього противника до державного керівництва, і тим самим доказ, що лише вони, консер-

(Закінчення на стор. 3-ій)

О. Гай-Головко

ОДЧАЙДУШНІ

(7)

Ми пильно дивилися один одному в очі.

— Ти бачиш, Любонько, в якому я стані, — сказав він з журливою усмішкою. — Навіщо нищитимеш собі життя? Ми ж фактично не були подружжям.

— Тим більше.

У нього на обличчі засяяла любов і вдячність.

— Добре, Любонько, — сказав він пошепки. — Я трохи підкріплюся й вийду тобі назустріч. Ти довго не шукатимеш мене.

Уночі температура в нього зросла до сорока, але він свідомости не втратив. Над ранок температура почала падати. О сьомій годині ранку ми почали прощатися. Прощалися тихо, безмовно, як два листочки, що опинились у клекотливому вирі. Коли попрощалася з ним тітка Людмила, він сказав мені схилити голову й поцілував мене в чоло.

* *

Здавши Валер'яна в опіку лікареві Дерев'янкові, ми з тіткою Людмилою опинилися о дев'ятій годині ранку в товарному вагоні. Поїзд від'їхав аж увечорі. Куди, — це совєтчики тримали в таємниці. Але незабаром, після багатьох зупинок, ми довідалися, що їдемо до Вітебська.

Однієї ночі поїзд зупинився серед лісу, недалеко від станції Дна. За кільканадцять кілометрів гриміли гарматні постріли й вибухали бомби. Медичні сестри дістали наказ вийти з вагонів, вилаштуватися й прямувати пішки. Довжелезну жіночу колону замкнули підрозділи спеціяльних військ Енкаведе. Командир сказав прямувати нам лише вперед. Відсталих сторожа розстрілюватиме на місці.

Ми врізувалися в темну ніч. Над нами сунули густі й холодні хмари. Різкий вітер бив ув обличчя і зривав з голів хустки. Нараз сипнув дощ. Під ногами розквасилася земля, і ми ледве підводили ноги. Жінки стогнали і плакали, але йшли. На світанку, заболочені й босі, дісталися до містечка. Зупинилися біля школи, бо в школі було повно військових. Через містечко без упину просувалися на схід оброслі, бліді червоноармійці. У повітрі ширяли німецькі Мессершміdти.

Медичні сестри сиділи на мокрій землі, охлялі з голоду. Однак о десятій годині ранку нас зігнали, вилаштували й повели на захід. Я почувала, що з досади зімлію.

— Не хвилюйся, Любцю, — сказала тітка Людмила. — Завтра нашим мукам кінець.

— Прийдуть німці?

— Напевно.

— Хай приходять, — сказала я з радістю. — Але я не піду в полон.

— Я також не збираюся, — сказала тітка Людмила з таким виглядом, ніби в неї були вже готові пляни втечі.

Ми йшли ще з десять кілометрів. Нас минали мовчазні червоноармійці. Юрбами, в безладді. Над вечір зникли наші охоронці. Жіноча колона розпорошилася. Ми з тіткою Людмилою напружили всі сили й увечорі дісталися до хатини на хуторі. У ній жила жінка з двома дітьми. Тут ми й переночували.

Уранці повз хутір промчало кілька німецьких мотоциклістів. Потім головною дорогою потяглися німецькі автоколони. Один танк зупинився буля хутора. Танкісти набрали з криниці води і зникли.

* *

Перетявши Ленінградсько-Вітебську залізницю, німці посунули далі. Ми з тіткою Людмилою перебралися в селянську одежу й вирушили назад — розшукувати поранених із Ленінграду. Розшукувати Валер'яна.

Це була тяжка дорога — іти через ліси й багна. Перебувати серед чужих непривітних людей, які нерадо впускали до хат. По кілька днів терпіти голод і часто спати під відкритим небом. І в цій страшній біді ми не почули про Валер'янову долю ні словечка. Нарешті ми дісталися до Царського Села. Ленінград перебував у німецькому оточенні, тому нашій подорожі настав кінець. Ми почали розпитувати про ленінградський транспорт поранених у місцевого населення. Незабаром розшукали колишнього начальника місцевої залізничної станції. Він сказав, що такі два транспорти в дорозі перехопили німці.

— Але під час цього, — сказав він, — розігралася трагедія.

— З ким? — спитала я тривожно.

— З пораненими. Енкаведисти частину встигли розстріляти.

— А що сталося з рештою?

— Решту німці нібито вивезли до Німеччини.

Я з пекучим болем повернулася до тітки Людмили.

* *

Тяжко мені про все це згадувати. Бо в моїй душі дужчає ненависть і передчасно спалює моє молоде життя. Але я не каюся, що так сталося, бож ти єдиний нагадував мені Валер'яна.

Остання звістка неначе прибила мене й почала в'ялити. Я втратила ціль і цікавість до життя. Тітка Людмила, дивлячись на мої муки, почала ще дужче жовкнути. Одного дня вона порадила мені йти шукати Валер'яна.

— Краще розлучитися з тобою відразу, ніж розлучатися поволі, — сказала вона плачучи.

Я мовчала.

— Поїдь до Німеччини на працю. Як там не буде, однак ти житимеш надією.

— Я мушу їхати, — прошепотіла я.

— Там познайомишся з нашими людьми і може...

У цю хвилину в мене остаточно визріло рішення про виїзд.

* *

Через два тижні я опинилася в Берліні. Одна багата німкеня вибрала мене на невільничому торзі й повела до себе. Назвала Ельзою й заявила, що я тепер її. Я ледве стрималася від сміху, бо мені потрібен був дім і час.

Між тяжкою працею я час від часу виходила до крамниці. Там познайомилася із своїми знедоленими земляками. Незабаром від них дістала адреси українських газет, що виходили в Німеччині, і почала шукати за Валер'яном. У чеканні вістки проходили дні, місяці й роки. У цьому чеканні закінчилася війна.

Опинившись після війни на американській зоні, я знову подала оголошення до газет і стала їздити з табору до табору. Знову проходили дні, місяці й роки. Але, не зважаючи на це, моя надія зміцнювалась. Коли ти надумав розлучити мене з нею, — вона вросла корінням у саму душу. Тепер я виїжджаю з нею до наступної нашої пристані в Новий Світ. Тому, мій добрий земляче, що так нагадував мені найдорожчу людину, не нарікай на мене й не шукай мене, бо я заміжня дівчина. А з усією своєю великодушністю побажай мені щастя — знайти Валер'яна.

Прийми оці слова з глибокою пошаною, бо моя любов назавжди з ним.

Люба.

* *

Я відклав листа й почав накреслювати у своїй уяві світлий образ дівчини, якої ніколи не бачив і не побачу. Нараз за дверима почув шерех, і схопився. Зі щілини хижо дивилося на мене горбалеве око. Потім двері заскрипіли і Горбань, хіхікнувши, всунув у кімнату голову.

— Чи цей лист не скарб для бідної людини? — спитав він, прицмокнувши губами.

— Замовкніть! — сказав я. І після того з огидою вийшов з кімнати.

Вінніпег, 14. 4. 1955.

ЧЕМПІОНИ ЗА ҐРАТАМИ

Паризьке сонце зближалось до обрію, але воно ще далі, немилосердно припікало.

На натаційному стадіоні Жорж - Валерій зібралось в цей день понад дві тисячі глядачів. Всюди видно розпалені обличчя жінок і дітей. Голови прикриті газетами.

І раптом з сотень грудей вириваються крики. Вони все збільшуються і їх чути далеко поза стадіоном. Жіночі голоси переміщуються з чоловічими. Кожний щось кричить, один хоче перекричати другого. Люди підносяться зі своїх місць, — ми кинули навколо поглядом, — дві тисячі людей піднялись, вимахують руками, затискають кулаки, кричать.

Якась молода жінка кричить на ціле горло:

— Гальовченко! Гальовченко!..

Її ще хтось підтримує і вже незабаром з прізвища нашого земляка Аркадія Головченка, молодого львівського спортсмена зробилось якесь невиразне „Гальов"...

Інші знову кричать:

— Брусард! Брусард!..

Ще секунда, ще мить і Головченко випереджує свого небезпечного конкурента, блискучо перемагає дистанцію 200 метрів брасом і стає новим чемпіоном Европи на цій дистанції!

Публіка втихає. Спікер проголошує результат. Змагання тривають...

Сонце далі повільно хилиться до заходу.

∴

На загальному виході зі стадіону невеличка трикутна площа. Праворуч високий, восьмиметровий мур. Під ним стоїть цілий ряд легкових машин. Окремо, під самою стіною — „Пульман-кар", ч. 10... В ньому куняє шофер-француз. Він увесь спітнілий. Вікна „кари" позамикані — це такий наказ... Минає година, друга... він не видержує. Він рішається на страшний, каригідний крок: відчиняє вікна „кари" від сторони муру... Посидів, покурив, сплюнув на божевільні накази, нечувані у свобідній Франції, і пішов випити пиво, щільно замкнувши за собою двері...

При самому виході зі стадіону елеґантний „ЗИМ". В ньому шофер-каґебіст. Він нетерпеливо очікує кінця змагань. Курить цигарку за цигаркою. Йому починає робитись досадно, він виходить з машини, але не відступає від неї ані на крок.

Ще п'ятнадцять хвилин до кінця змагань. Він включає мотор і під'їжджає кілька метрів вперед. За кілька хвилин знову кілька метрів... А пізніше знову, і зупиняється біля самих вихідних дверей. Тільки що закінчились змагання — він знову включає мотор...

В дверях появляється чоловік років 50-ти і трохи молодша жінка. Вона прожогом кидаються до „ЗИМ-а". Хтось крикнув:

— Та це ж Віноградов!

Біля мене стояв якийсь француз, він посміхнувся:

— О, мон Дьє, та чого ж вони всі так страшно бояться? У нас президенти так не бояться, як у них амбасадори... Невже ж він думає, що в нього хтось буде стріляти?

∴

Трикутна площа (чомусь мені пригадався „трикутник смерти") заповнялась людьми. Звичайний перехожий тут нічого надзвичайного не помітить: кілька поліцаїв, кільканадцять людей, по кількох в купі, одинцем. Хтось стоїть і дивиться, хтось записує кожний рух в цьому зачарованому трикутнику...

Я стояв збоку, проглядавсь. Хтось з'явивсь з апаратом, підійшов до мене на кілька кроків, сфотографував анфас, а пізніше з профілю. Я усміхнувсь до нього:

— Бачу, пізнаєте мене? Може хочете мене сфотографувати ще й з-заду? — Будь ласка...

— О, пардон месьє, я думав, що це ви Сорокін, з совєтської команди, вибачте...

За кілька хвилин, знову хтось підійшов, і знову з апаратом. Я знову посміхнувсь:

—Пізнаєте мене?

— О, вибачте, я думав, що ви Лавриненко, з совєтської команди, вибачте.

— Ні, я не Лавриненко, я двоюрідний брат Лебедева, перекладчика, того, що при совєтських спортовцях.

— А ви... ви звідти?

— Ні, я звідси, а він звідти, я його пізнав...

Поліцай, який стояв кілька кроків від мене, підійшов ближче.

— Ви мабуть мусите бути дуже подібні до російських спортовців, що вас наші кореспонденти так фотографують.

— Невже ви думаєте, що це ваші кореспонденти? Ні, їм треба наших фотографій.

∴

Аґенти заворушились на трикутній площі. Їх все більше, збільшується також число цивільних й уніформованих поліцаїв. Дехто вже починає виходити зі стадіону, але їх мало — це задній вихід, тільки для тих, які в офіційних трибунах і для тих, за яких так страшно хтось боїться. „Пульман-кар" під'їжджає під самі вихідні двері. Почали приходити спортовці. Перші прийшли Жіґалова, Каракачян, В. Тумішева. Вони ділились одною оранжею.

— О, Боже мій, як вони їдять ці оранжі, як би ніколи їх не бачили, — сказала цілком голосно якась старша дама.

Одна спортсменка простягає пелюстку оранжі шоферові. Він здивовано дивиться на неї, іронічно усміхається, і бере.

∴

В „пульман-карі" загомоніло. Хтось підніс якусь газету, хтось якийсь клаптик записаного паперу, хтось якусь брошуру. Всі гурмляться, читають, дехто всміхається, дехто хоче якнайбільше прочитати. Раптом всі затихли і прожогом кинулись на свої місця. До автобусу підійшов перекладчик, тепер каґебіст на прізвище Микола Лебедєв.

Хтось з-поміж спортовців піднявсь і підійшов до нього, передаючи йому якісь папері. Лебедєв почервонів, а пізніше зблід, його руки задрижали.

— Хто ще має летючки? — він грімко кричить на цілий автобус. Хтось простягнув руку і подав йому, а згодом ще один, другий.

— Ніхто більше не має? — кричить розлючений Лебедєв, — от сволочі знову зі своїми летючками!..

Вікна автобусу відчинені і чути кожне слово. Якийсь хлопець прожогом кидається до автобусу.

— Коля! Коля! — кричить він до Лебедєва, — невже ти мене не пізнаєш?..

Лебедєв глянув у вікно, його зір зупинивсь на молодій людині. Він замовк.

— Автограф! Автограф! — якась дівчина домагалась в молодого Головченка, блискучого переможця в запливі на 200 метрів брасом. Але ніхто їй не відповідає, навіть не нахиляється, щоб відповісти.

Хтось знову інший підходить.

— Ви откудова? Може земляки? — але знову жадної відповіді. У всіх спортовців (це ж всесоюзні, европейські і республіканські чемпіони, всі вони майстри спорту!!!) перелякані, бліді обличчя, їхні очі звернені в сторону перекладчика і ще якогось „адміністратора". Вони розлючені підійшли до шофера.

— Хто був в автобусі?

— Ніхто. Абсолютно ніхто, — відповідає дрижачим голосом, зблідлий на смерть шофер, — я був тут цілий час.

— А чому вікна відчинені, я вам говорив, що ні вікон, ні дверей не вільно відчиняти!

— Але ж, месьє, така гаряч, що...

— Вистачить! Про це ми пізніше поговоримо, поїхали!

Біля „пульман-кари" десятки французьких поліцаїв. Вони створили непрохідний мур. Вони наводять страх на спортовців. „Капіталістична система опирається на поліційній силі", яку видно голими очами. В СССР чужинецькі делеґації не охороняє і за ними не стежить ані один уніформований міліцист...

∴

Неділя 26 червня 1955 р., другий день плавацьких змагань Франція — СССР. Початок змагань о 15-ій годині. Вже о 14-ій годині при задньому вході на стадіо сотні людей, десятки поліцаїв, і не менше тайних большевицьких аґентів. В цей день на відміну від попереднього, крім секретних большевицьких аґентів, „благонадійність" підсовєтських спортовців охороняють також десятки членів большевицької експозитури у Франції, товариства „Франція — СССР". Вони явно, з большевицькими відзнаками на грудях слідкують за кожним рухом на трикутній площі.

О годині точно 14.30 на площу заїжджає (на здивування всіх глядачів) новий, цілком інший автобус, зі щільно замкненими вікнами. В автобусі яких 20 аґентів зі значками „Франс-ЮРС". Біля шофера (того, що був попереднього дня замінили більш певним!) три аґенти. Автобус зупиняється біля самих вхідних дверей. Виходять перші аґенти, вони творять з обидвох сторін проходу — шпалір. Щойно тоді починають виходити спортовці. Ось ідуть вони, майже всі з похиленими головами: Прес, Абовян, Лавриненко, Мечеров, Кувальдін, Соловйов, Сорокін, Баландін, Горкуша, Стружанов. Засвіда, Головченко, Білодід, Жіґалова, Чумішева, Бренер. Удалос, Чачба, Каракачян, за ними Фірсос, керівник секції плавання СССР, перекладач, лікар, судді. Між спортовцями представники України, Білоруси, Грузії, Вірменії, Росії.

∴

Сьогодні на стадіоні 7 тисяч людей. Стадіон прибраний французькими і совєтськими прапорами. На офіційній трибуні представники французького і совєтського уряду.

Я видряпавсь на самий вершок стадіону, щоб краще бачити. Опинивсь біля самої машти червоного прапору з серпом і молотом.

— Цікаво, якби підрізати цей шнурочок — говорю до свого сусіда-француза.

— Підрізати? Та пощо?

— А так, щоби цей прапор упав... — француз посміхнувсь.

— Гм, 3 місяці найменше, а може й нічого, але диві́ться як його охороняють.

Я глядів: біля мене, при машті червоного прапору стояло два аґенти зі значками „Франс-ЮРС".

∴

При старті, під самими офіційними трибунами репортери, радіо, телевізія, а в самому центрі уваги чотири судді: два підсовєтські і два французи.

..Ось остання точка змагань: естафета. Виступає чемпіон світу, олімпійський переможець Буате і наш молодий плавець, зовсім досі невідомий — Білодід. Вони однакові ростом і мабуть роками. Цей змаг найцікавіший, але він ще не був дефінітивним показом сил обидвох чемпіонів. Буате цього ж самого дня, годину раніше вже виступав, тоді як Білодід взагалі ні цього, ні попереднього дня не брав участи в змаганнях. Але зате, коли він скакав у воду, Буате вже проплив принайменше 5 м. Не зважаючи на цю різницю, Білодід дігнав його, але переґнати вже не вспів, прийшов до цілі зі спізненням 1/10 сек.

Публіка зі захопленням нагороджує оплесками одного і другого.

∴

На трикутній площі, при задньому виході зі стадіону немає сьогодні ні „ЗИМ-а", ні „пульман-кари". Вони побоялись, щоб знову хтось не кинув щось до середини автобусу. Дивне і незрозуміле для західнього світу: страх большевиків, панічний, жахливий страх перед клаптиком задрукованого паперу! Страх перед власними представниками, які їдуть закордон. Страх перед ними і недовір'я до них! Значить, вони проти них!

∴

Большевицька амбасада в Парижі, зразу в суботу протестувала перед французьким урядом за те, що в їхньому автобусі знайдено летючки... Тому в неділю посилено охорону спортовців. Десятки уніформованих поліцаїв муром стояли біля автобусу („ЗИМ" сьогодні не приїхав, совєтські представники від'їхали звичайними таксівками...) Вікна щільно замкнені. При дверях аґенти.

Хтось подумав: треба, щоб вікна були відчинені, бо подушаться.

Почерез когорту поліцаїв продирається силою кілька людей, вони щось кричать до вікна, але їх в середині не чути. Людина знадвору кричить:

— Відчиніть вікно!

Спортовець показує жестом рук, що не може. Але людина з-під вікна настоює і показує жестами, як це треба зробити:

— Ось так, там натисніть, а там тягніть.

Спортовець не рішається, він зблід, хвилюється, руки в нього дрижать.

— Ребята, — хтось підвівсь в середині, — ми подушимось тут, давайте відчиняти вікна!

Спортовці кинулись до вікон, миттю їх повідчиняли. Люди силою тиснулись до автобусу: почались розмови, виміни пам'ятковими речами, автографами...

Безсилі каґебисти і секретні аґенти дивились з заціпленими зубами на проникання свободи за „залізну заслону".

(- Х -)

УКРАЇНЦІ НА 36-му МІЖНАРОДНОМУ ЕВХАРИСТІЙНОМУ КОНҐРЕСІ

(Закінчення зі стор. 1-ої)

презентації тих народів з символічними хрестами продефілювали перед головним вівтарем на конґресовій площі та уставилися опісля перед своїми стаціями, де представники поодиноких національних груп давали в портуґальській мові інформації про свій нарід, а священики виголошували відповідну молитву. Українська репрезентація була тринадцятою з черги. Інформацію про український нарід виголосив о. Володимир Ханейко, а молитву за Україну відмовив Кир Ізидор Борецький. — Хор відспівав „Боже, Великий".

Як стверджують учасники Конґресу, Хресна Дорога в намірені переслідуваних большевизмом народів зробила надзвичайне враження на всіх вірних, що приблизно в кількості півмільйона осіб заповнили того вечора конґресову площу. Фотографію з української групи на Хресній Дорозі помістила „Трібуна да Імпренса" з 23 на 24 липня.

СУПЛІКАЦІЯ І БЛАГОСЛОВЕННЯ

На закінчення евхаристійних урочистостей 22-го липня о 9-ій годині вечора українське духовенство з Преосвященним Кир Ізидором Борецьким відправило урочисто Суплікацію в українсько-католицькому обряді, а Преосвященний Кир Ізидор благословив усіх приявних Найсвятішими Тайнами. Як стверджують учасники Конґресу, український хор з Куритиби під час Суплікації вив'язався блискуче і своїм мистецьким виконанням полонив усі серця.

КОНЦЕРТ УКРАЇНСЬКОЇ ПІСНІ Й ТАНКУ

Згідно з програмою Конґресу, в суботу 23-го липня о 5-ій годині пополудні в залі Національного Музичного Інституту відбувся концерт української пісні й танку. Попередні успіхи нашого хору привели до того, що заля згаданого Інституту була переповнена. На півтори тисячі нормальних місць прибуло понад три тисячі глядачів.

Концертова програма складалася з чотирнадцяти вокальних і хореографічних точок. Хор під проводом о. Климентія Прийми та п. Василя Пізара виконав кілька композицій: Бортнянського, Леонтовича, Колесси, Недільського, Лисенка, Кошиця і ін. На зміну вокальним точкам йшли виступи танцювального гуртка в супроводі оркестри „Дніпро" під дириґентурою д-ра Фелікса Мікле.

Успіх концерту перейшов усі сподіванки, викликаючи у приявних бурхливі овації. Один з працівників Інституту заявив, що він уже від двадцяти років не чув виступу, рівного по силі і мистецькій досконалості куритибського хору.

ПРИВІТАННЯ

Після концерту, увечорі того ж самого дня, на конґресовій площі репрезентанти поодиноких національних груп складали подяки Конґресові за запрошення до участи в міжнародному святі і виголошували звернення до земляків у рідних мовах. В імени української групи виступила д-р Віра Селянська. „Іменем усіх українців, — казала д-р Віра Селянська, — вітаю 36-ий Міжнародний Евхаристійний Конґрес, як також усіх земляків, що прибули на цей Конґрес. Хай ця щаслива зустріч в такім величавім моменті скріпить всіх членів містичного Христового Тіла і дасть нам усім більше віри в перемогу добра, більше доброї волі і самопосвяти, більше духової зрілости понад щоденні турботи... Молімся за нашу землю і за всіх тих, що там залишилися і не мають змоги, як ми, молитися, за наше жертвенне священство і хоробрих вояків УПА, що жертвують собою за справедливу справу... Віримо, що прийде час, коли Україна в гурті вільних народів зможе заспівати радісний псалом Евхаристійному Спасителеві."

ЗАКІНЧЕННЯ КОНҐРЕСУ

В неділю, 24-го липня, на закінчення Конґресу відбулася урочиста процесія, що перейшла головними вулицями міста і зупинилася на конґресовій площі. В поході взяли участь репрезентанції поодиноких національних груп, що несли відповідні транспаренти. Українська репрезентація, очолена групою з тризубом, мала два транспаренти з такими написами в портуґальській мові: „Царю Світла, визволь Україну!" і „Евхаристійний Ісусе, зійди царювати над Україною!" Під час дефіляди непроглядні маси народу при наближенні української репрезентації спонтанно вигукували: „Віва, Украніа!" („Хай живе Україна!").

АРҐЕНТИНСЬКІ ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

ватисти, приготовлені до того завдання. Вернувся режим твердої руки супроти радикалів, вернулися виборчі надужиття — тепер вже одверто оправдувані як „патріотичні надужиття", як єдина запорука, щоб зберегти владу в руках компетентних, зрілих людей, щоб охоронити край від радикального хаосу. Консерватисти вже не заслоняються старенькім, полинялим ліберальним плащиком; фашистівські течії в Европі дають догіднішу формулу для оправдання оліґархії. Вони — еліта, „кращі люди". Вже думають про ревізію конституції, про введення явного голосування при виборах. Не завивають нічого в бавовну, не пробують маскуватись. Почувають себе настільки самопевні, що на найближчі президентські вибори видвигають кандидатуру людини зненавидженої середньою верствою та робітництвом: це мультимільйонер Патрон Костас, власник великих плянтацій цукрової тростини та цукроварень, де ціла армія робітників працювала у злиднях, у напівневільничих умовинах; персонаж немов з карикатур Маяковського. Але вони перерахувалися, перетягнули струну: в 1943 р. ген. Равсон робить переворот і кладе кінець пануванню консерватистів.

Не беремось на цьому місці характеризувати третьої партії, соціялістичної, бо при тому треба було б хоч коротко з'ясувати робітниче питання в Арґентині, а це надто поширило б розміри статті. Скажемо коротко: це партія „адвокатського" типу, яка трохи скидається на галицьку УСДП, партія, що має дуже шляхетних та інтеліґентних людей, дуже гарну програму — і ніяких засобів, щоб її здійснити.

Комуністи мають сякі-такі впливи серед студентів, слабші серед робітників. Кажуть, що в робітничому довкіллі небезпечно признаватися до комуністичних поглядів, а то можна дістати по зубах... Звичайно, коли купівельна сила робітничих платень не перестане обнижуватися або, крий Господи, прийде безробіття, тоді і в комуністичне віконце засвітить сонце. Комуністи виходять з тіні хіба тоді, коли є нагода прилучитися до якоїсь голосної кампанії проти „північно-американського імперіялізму"; три роки тому вони пробували включитися в кампанію перонистів, тепер пробують надати протиянкіівський тон кампанії, що його веде опозиція проти недавно укладеного нафтового договору з Standard Oil of California.

Побіч перонистів, демократів (консерватистів) та радикалів, виступає на арґентинську політичну арену нова сила — католики. Та це поки що не партія, а лише рух; хіба в окремій статті можна як слід з'ясувати його специфічний характер та його питому вагу, яка проявилася в недавніх подіях.

На цьому місці ми обмежилися до двох великих традиційних партій. Змалювали їх в історичній перспективі, бо вважаємо, що партію характеризує не програма, а факти. Віримо, що ця стаття облегшить читачам зрозуміння минулого — зокрема успіху перонізму в 1943 році — та грядучих подій.

Хроніка українського життя

ЛЕОНІД ЯБЛОНСЬКИЙ ПЕРЕЇХАВ ДО КАНАДИ

Відомий в Краю скрипач і керівник джазової оркестри, зложеної з українських студентів — музик, що виступала у Львові і в краю під назвою „Ябцьо-джаз" п. Леонід Яблонський, в переїзді з Арґентини до Канади — затримався разом з дружиною Наталкою з дому Віґус і двома дочками на короткий час у ЗДА та перебував в приятелів у Трентоні, Н. Дж. Л. Яблонський один із перших українців — музик, зумів не тільки очистити українські забавові імпрези від чужинецьких оркестр, які завжди грубими гріішми набивали свої приватні кишені, виступаючи на українських балях, вечерницях і дансінґах у Львові і в Галичині, але вкупі з такими, сьогодні відомими українськими музиками, як піяністи Анатоль Кос-Анатольський, Богдан Весоловський, Богдан Перфецький і співаками - рефреністами як Осип Курочко, Олександер Хлебіч, Юрко Лаврівський та іншими — створив в 20 роках у Львові першу насправді українську, хоча й аматорську джазову оркестру, яка виступала на всіх танкових імпрезах у Львові і по більших містах Галичини, постійно в часі ферій грала в українському курорті Черче, та на всіх більших ревійових імпрезах українських театрів в Галичині.

Деякі члени цієї оркестри живуть сьогодні на терені ЗДА і Канади. „Практикуючи" колись в оркестрі п. Яблонського, зорганізували вони сьогодні в ЗДА і в Канаді зовсім пристійні джазові українські оркестри та заробляють цим робом (очевидно додатково, бо музиканство в ЗДА як тільки єдиний спосіб зарібкування не оплачується) не погані гроші. Василь Восий, Левко Гуменний, Богдан Гірняк — мають свої оркестри в ЗДА, а Богдан Весоловський. знаний вже на терені Канади як композитор й аранжер української легкої — танкової музики, на виробництві громофанних пластинок здобув собі славу доброго українського піяніста, композитора танґ. вальсів, фокстротів, сльовфоксів і бостонів та перерібки українських народних пісень, видаючи спершу у Відні свої речі друком, а в Канаді популяризуючи ще їх з допомогою грамофонних пластинок.

Леонід Яблонський походить з Києва. Молодим хлопцем разом з батьками переїхав по закінчення визвольних змагань (батько його був полковником Армії УНР) до Польщі, згодом до Галичини, закінчив музичні студії і брав активну участь в музичному й театральному житті і в Галичині. В часі війни Л. Яблонський грав в оркестрі львівського оперного театру. По другому приході большевиків подався разом з театром на Захід, переживав якийсь час на Чехії, а від 1948 р. в Буенос Айрес у Арґентині, звідкіль удалось йому виїхати на днях до Торонта, Канада, де приживають члени рідні його і його дружини. ік.

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(За совєтською пресою і радіом)

ВИВЧАЮТЬ ЕПОС СХІДНІХ СЛОВ'ЯН

На початку липня в Києві відбулися наради, присвячені вивченню історичного епосу східніх слов'ян. На наради прибули також численні фольклористи з Грузії, Естонії, Карело-Фінської ССР та ін. Як повідомляє „Літературна Газета" з 7 липня, після вступного слова академіка В. Віноградова, учасники нарад вислухали й обговорили доповіді, присвячені підсумкам і завданням вивчення „русских билін" і українських дум; порівняльним студіям епосу слов'янських народів; творцям і виконавцям українського героїчного епосу традиціям східньо - слов'янського гіроїчного епосу в білоруському фольклорі. В ухваленій резолюції говориться про важливість, зокрема, розвитку порівняльного вивчення епосів народів СССР і країн „народної демократії". Це вивчення „має допомогти вияснити як спільність, так і національну своєрідність" епосу кожного народу. Особливе місце в рішеннях нарад приділено поетичним перекладам русского епосу на мови народів Совєтського Союзу. Наради ухвалили створити загальносоюзний фольклористичний центр. Вирішено теж просити спілки письменників і композиторів приймати в члени своїх організацій кращих народних співаків і композиторів і створити у себе відповідні творчі центри. З перебігу нарад недвозначно виходить, що учасники їх найменше дбали про вивчення історичного епосу східніх слов'ян, а найбільше про вивчення русского історичного епосу і визначення спільних моментів у фольклорі східньо-слов'янських народів з „найбагатшим і найдавнішим фольклором великого русского народу".

Об'єднані Нації сприяють розвиткові туризму

Дипломати з Об'єднаних Націй розуміють, що туристичні подорожі, або туризм, набувають великого значення для економіки країн, і мають намір скликати спеціяльну конференцію для обговорення перспектив міжнародного туризму. Ініціятива цієї справи належить З'єдиненим Державам. Як перший крок у цьому напрямку, Вашингтон запропонував, щоб цілу справу міжнародного туризму обговорити на засіданні Економічної та Соціяльної Ради, одного з найголовніших органів ОН, сесія якої саме відбувається тепер у Ню Йорку.

До всіх націй, що входять до складу ОН, розіслано меморандуми з проєктами, як підтримати розвиток туристичної індустрії, особливо по країнах мало відвідуваних туристами. Меморандум закликає країни, що віддавна мають досвід у справі прийняття та обслуги туристів, допомогти своїм знанням і досвідом тим країнам, що такого досвіду досі не мали. Меморандум закликає вкладати капітали в будівництво готелів та інших закладів туристичних і обіцяє державну допомогу приватним агенціям, які схочуть зайнятись справою привабленняя туристів. Пропонується також підписати новий інтернаціональний пакт ОН, що реґулював би одержання віз, пашпортів, автомобільних ліцензій, митних та подорожних податків та інших формальностей, пов'язаних з переїздом кордонів.

З'єдинені Держави переконані, що досі інтернаціональна туристика не мала такої офіційної підтримки від урядів деяких країн, на яку вона заслуговує. Визначено, що туристи з сорока однієї країни протягом минулих років вкладали пересічно $2.4 більйонів річно у міжнародну торгівлю — сума, що дорівнює сумі, витраченій у цілому світі на каву, і перевищує вартість всесвітнього продажу пшениці. Американські громадяни витратили $1.2 більйона за кордоном на подорожі літаками та пароплавами чи потягами. Цього року тільки в самій Европі має бути витрачено півбільйона долярів. Вашингтон передбачує дальший розвиток туризму на ближче майбутнє.

Спеціяльна мета туристичної програми ОН, як гадає уряд З'єдинених Держав, є поширення туристичних подорожів до нових країн. Модерні способи комунікації дають змогу туристам відвідати навіть далеко розположені країни протягом коротких двотижневих вакацій. Але, зазначається далі, уряди цих країн мусять подбати за розвиток готелів та інших вигод, вимаганих туристами. І саме в цій галузі країни з досвідом у справі прийняття туристів можуть багато допомогти недосвідченим країнам.

Насав та Бермуда можуть тут правити за добрий приклад успішного розвитку туристичної справи. Число відвідувачів до цих країн потроїлось за останніх п'ять років завдяки добре розробленій програмі розвитку туризму, переведеній урядами цих двох островів.

За дальший приклад може правити Великобританія. Вона має більше прибутків від туристів, ніж від якоїсь іншої галузі промисловости, а сама витрачає тільки в З'єдинених Державах біля одного мільйона річно на пропаґанду туризму та на заклики американських туристів відвідувати Англію.

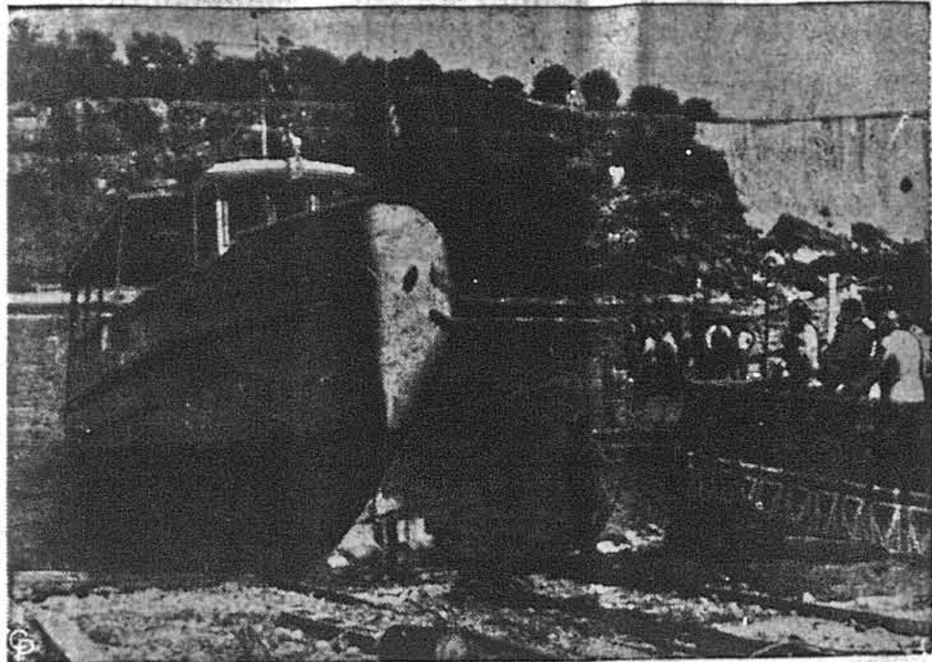
З'єдинені Держави розглядають пляни розвитку туризму, як один з видів допомоги деяким країнам та тим самим і зміцнення економіки країн вільного світу. Доляр, витрачений американськими туристами за кордоном, становить дуже важливий прибуток для багатьох наших спільників. Щоб ще більше сприяти туризмові, передбачено також дозволити американцям привозити до Америки без оплати мита краму з-за кордону на суму до $1,000, а не $500, як було дотепер.

(Загальна Рада).

● Два совєтські „колгоспники", які оглядають американські фарми, мали нагоду побачити правдивих ковбоїв на тваринній фармі в Небрасці. Жінки американських фармерів, частуючи їх обідом, оказали: „Вони зовсім подібні до наших американських чоловіків, бо так само розкидають по землі зернятка з мельонів".

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка вважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

НОВА „ДІВЧИНА ІМЛИ" ДЛЯ НІЯГАРСЬКИХ ТУРИСТІВ

На Ніаґра Ривер поблизу Ніаґра Фоллс спущено на воду новий металевий кораблик для перевожування туристів здовж ніяґарського водопаду, що його охрещено ім'ям „Дівчина імли III". Попередні дві „Дівчини імли", І-а і ІІ-а, були знищені від пожежі в квітні ц. р.

ВСЯЧИНА

АМЕРИКАНСЬКА СЕРЕДНЬОШКІЛЬНА МОЛОДЬ МАЄ ЗАБАГАТО ВІЛЬНОГО ЧАСУ

В минулому шкільному році 535 учнів із 18 чужих країн студіювали в американських середніх школах. Виїжджаючи до своїх країн, вони дали характеристику американської шкільної молоді. Маріянна Каспар із Гамбурґу з Німеччини заявила при від'їзді: „Я була надзвичайно здивована щирою гостинністю. Головно тому, що не було тут жадного ворожого почування проти мого народу. Ваші хлопці дозрілі в багатьох напрямках, але вони мають недостачі в розумовому вишколі". Інші середньошкільні гості з Европи стверджували, що американська молодь має забагато вільного часу поза шкільними зайняттями, якого не використовує на свій умовий розвиток. Фінка, 17-річна Авлі Кууссаарі казала, що европейські хлопці чемніші від американських. 18-річний швайцарець Сімон Верлі твердить, що американські фармери не використовують належно своїх фарм. Деякі з гостей стверджували недостачу дисципліни в американських середніх школах.

● Луіс Росс в Ню Йорку, не можучи заснути в гарячій кімнаті, влаштував собі холодильник із пилосмока, повісивши його в вікні та залучивши електричний струм, який охолоджував повітря в кімнаті.

● В Ріо де Жанейро в Бразилії ув'язнено 17 осіб, підозрілих у протидержавній комуністичній діяльності, між ними колишнього комуністичного посла Роберта Морену. Комуністична партія в Бразилії є нелеґальною.

Відзначення пластунки за врятування життя

Іст Четгем. — Під час Пластової Зустрічі, що відбувалася в днях 30 і 31 липня ц. р. на Пластовій Оселі в Іст Четгем, Н. И., проголошено листа Начального Пластуна Сірого Лева про відзначення пластунки-юначки Романи Рубич із Сиракюз, Н. И. „Пластовим Хрестом за Значне Діло". Хреста надано їй за виконання з нараженням власного життя другого головного пластового обов'язку „допомагати ближнім!" Пластунка юначка Романа Рубич з небезпекою для власного життя врятувала життя Володимирові Буницькому із Сиракюз, Н. И., що топився заломившися на льоду. Запропонувала пластунку Р. Рубич до відзначення крайова командантка пластунок, О. Кузьмович, одержавши протокол випадку, підписаний п. Будницьким і проводом Пластової Групи в Сиракюз. Відзначення пластунки Романи Рубич це — перше цього року відзначення, надане Начальним Пластуном на терені З'єдинених Держав.

Криваві Арабські демонстрації в Парижі

Париж. — В дільниці Медіна, що її замешкують північно-африканські араби, відбулися бурхливі протиурядові демонстрації, у висліді яких було 25 ранених. Демонстранти заатакували поліційну стацію і відділи поліцистів, що в числі 200 людей прийшли встановляти порядок. Вони знищили два поліційні авта та потурбували 15 поліцистів. До шпиталю відставлено 14 демонстрантів. Демонстрація була зорганізована арабськими націоналістами у зв'язку з подіями в північній Африці, де у висліді заворушень було 75 вбитих і 259 ранених.

В Ню Йорку арештували 7-ох торговців наркотиками

Ню Йорк, Н. И. — Агенти ФБІ та нюйоркська поліція викрили таємну торгівлю наркотиками та в зв'язку з цим заарештували 7-ох торговців цим недозволеним товаром в Менгеттені, Брукліні та Бронксі. Вже давніше заарештовано з цієї зграї 7 осіб, бо поліція й аґенти ФБІ слідкували за нею впродовж півтора року. Ця група торговців наркотиками мала вже давніше дві невдачі: першу тоді, коли їй поліція сконфіскувала 6 фунтів кокаїни та 400 фунтів маріюни, яку викрито в порті Ню Йорку після приїзду корабля. Пізніше поліція викрила була на летовищі в Ню Йорку 37 унцій кокаїни. Найновіші арештування відбулися під час облави, яка відбулася насвітанку на доми запідозрених осіб.

Посмертні Згадки

МАРІЯ ПРОЦАНИН, членка Т-ва Зап. Січі, Відд. 155 У. Н. Союзу в Перт Амбой, Н. Дж., померла по довшій недузі 27. липня 1955 р., проживши 66 років. Походила з села Коляшин, пов. Сянок. Оставила в глибокім смутку мужа Івана, 8 доньок, 4 синів, 22 внуків. Похорон відбувся 30. липня з погр. заведення при великім числі Родини, Кревних, Знайомих і Членів Т-ва до греко-катол. церкви. Тлінні останки похоронено на гр.-катол. цвинтарі в Перт Амбой, Н. Дж. — В. їй П.!

М. Чумер, секр.

ВАСИЛЬ ПРИШЛЯК, член Т-ва ім. Т. Шевченка, Відд. 267 У. Н. Союзу в Вестбури, Л. Ай., Н. И., помер по тяжкій недузі 27. липня 1955 р. Покійний походив з села Дегова, пов. Рогатин, Зах. Україна. Полишив всмутку брата, 1 сина, 8 дочки і 5 внуків. Похорон відбувся 30 липня з похор. заведення до укр. правосл. церкви при участі Родини, Членів, Сусідів та Приятелів. Похоронено на цвинтарі "Plain Lawn", Hicksville, N. Y. — В. И. П.!

К. Дідух, секр.

ЧЛЕНСТВО В УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДНОМУ СОЮЗІ, ЦЕ ВАШ НАЦІОНАЛЬНИЙ ОБОВ'ЯЗОК І ОСОБИСТИЙ ІНТЕРЕС! ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

КУПУЙТЕ В ПІДПРИЄМСТВАХ, ЩО ОГОЛОШУЮТЬСЯ „В СВОБОДІ"

ТАРЗАН, ч. 3513. Побачив того, що врятувався.

Паровик „Девоншир", який плив до Англії, з невідомої причини експльодував, коли зближався до порту Люанди.

Вибух розкинув тонни уламків, між якими кричали, задихалися і боролися за життя люди.

За кілька днів після катастрофи Тарзанв спочивав недалеко берега. Його бистрі очі спостерегли в воді дивний предмет.